

Välkommen till Lafo Integration genom kultur-podcast. Denna gång så dyker vi in i den bosniska kulturen där vi får lära oss om deras musik, mat, dans och bröllop. I Bosnien-Hercegovina bor ca 3,5 miljoner människor och ligger mellan Kroatien och Serbien. Denna podcast spelades in hemma hos Senada i Närpes. Senada hade på sig en fin traditionell bosnisk folkdräkt under podcasten. Hon hade också bakat bosniska kaffekex till det bosniska kaffet som vi satt och njöt av under inspelningen. Senada är en glad och positiv kvinna som verkligen kan sin historia. Tack ännu en gång för gästvänligheten. Som podcastdragare är Lucas Djupsjöbacka och detta projekt finansieras av Aktion Leader Österbotten samt Svenska kulturfonden. Här kommer avsnittet.

[01:27]

Hej Senada och välkommen till podcasten

Hej, tack!

Först och främst skulle du kunna berätta lite kort om dig själv, varifrån du kommer och var du bor

Mm, mitt namn som sagt är Senada Arnautovic jag kommer från Bosnien och Hercegovina, har kommit till Finland som kvotflykting 1996. Jag bor i Närpes, 42 år gammal och har två barn som är födda här i Finland. Jag jobbar inom Folkhälsan med mångkulturella frågor och också är aktiv som frivillig med att stöda och hjälpa personer som kommer från ett annat land med invandr- att lättare integreras i samhället

Har du trivts med att bo här i Närpes?

Joo jag kommer ju från en stad som heter Banja Luka som före kriget hade 250 000 invånare och när jag kom till Närpes först, jag var ju bara 17 år, så tyckte jag att herregud ska man bo i så här liten stad efter en så stor stad men i dag är jag jättetacksam över det för att desto mindre stad desto mera möjligheter man får fortare hjälp och allt som behövs då man flyttar till ett nytt land där allting är främmande

[02:42]

Jaa va sa du den staden hette som du bodde i

Banja Luka

Okej, ligger det Sarajevo så vet jag, är det

Söderom

Söderom joo och Banja Luka är lite norrut

Okej jag och lyssnarna är väldigt intresserade av att få lite inblick i er bosniska kultur och jag tänkte skala ner de till några punkter som musik, dans, mat och bröllop, att vi kan ju fast först börja med musiken

[03:15]

Om någon frågar om mig om bosnisk musik så tänker jag ju som på balkanmusik som jag förknippar ganska med som snabbt tempo och som blåsinstrument och brassband och det här, dragspel och trummor. Kan du berätta lite mer om den här traditionella bosniska musiken?

Joo egentligen den här så kallade turbofolk, som du säger balkanmusik, så kom ju på 1900-talet efter att kriget hade börjat och det började förstås i ex-Jugoslavien i Serbien men nog har det också influenser till Bosnien, men vår bosniska är egentligen traditionellaste musik så är ju nånting som heter sevdalinka och det härstammar ännu, eftersom vi har varit länge under ottomans styre så därifrån kommer också influenser i den här sevdah, och man spelar den här musiken i hela Bosnien och Hercegovina oberoende vad har man för religion eller så, det är bara på olika sätt men att det är vår traditionella musik och det heter sevdah och det betyder någonting att till exempel att man sjunger om kärlek och det är som glada sånger, ledsna sånger att man sjunger mycket om sådana där **patriahala** sånger du vet om hemlandet och sina städer och så där

[04:45]

Har du några anknytningar till det här som musiken att har du några starka minnen

Jo absolut att det är ju såna här i Bosnien brukar vi ju vara alla vi brukar säga att vår hel själ är full av den här sevdah för att varje gång vi hör någon sång som gäller om till exempel vårt stad vårt hemland eller nån kärlek så tar det vi brukar säga att man brukar säga den här sången dödar mig riktigt att den här är min att man känner djupt in i själen varje sång speciellt och dom här sångerna så brukar man ju alltid sjunga på bröllop och fester och vid olika träffpunkter där folk samlas

Mm vad det här om man funderar på de här instrumenten att vad är som det här mest traditionella instrumentet, vi har ju i Finland så har vi ju den här kantelen som Finlands nationalinstrument att finns det nånting liknande i Bosnien

Joo och det är just den här sargija heter det på Bosnien bosniska språket, och det är ju ett sånt här typ tamburininstrument och det också härstammar just från den här ottomanska styret, därifrån har det lämnat det är ju det äldsta instrumentet i Bosnien och det använder man också i den här sevdalinkamusiken och sedan använder vi ju också den här mandolinen så det används också mycket och nuförtiden och i modernare tiden så är mycket den här dragspel som används

Var används de här instrumenten mest, är det som till bröllop och fest eller

Det är nog just i också i folkmusik och också på bröllop speciellt dragspel nuförtiden används mycket för att det är förstås lite livligare och mera tempo så dragspel används mycket på bröllop och stora fester medan den här sargija och mandolin används i våra folksånger

[06:53]

Jåå använder man de här instrumenten mindre i dag än säg för femtio år sedan, de här traditionella instrumenten

Faktiskt så när jag var yngre när jag var barn eller yngre, när jag var barn så var det mera just dragspel men nuförtiden så har folk blivit, och också unga, som har börjat bli nya artister så använder mera av det här just sargija och den här mandolinen för att och då lagar de typ sevdah i lite modernare stil, som också jättestil låter jättestil

Okej jåå och ungdomarna i dag så de känner till dom här instrumenten och musikstilen vi ska säga dina barn som är i tonåren och vad skulle du säga den generationen känner de till stilarna

Joo jag tror att de känner till den här stilen just sevdalinka, den här sången och den här turbofolk känner de jättebra till men jag tror att det är nog en liten del mina barn tror jag inte känner just vilka instrument dragspel vet dom men just den här sargija och mandolin så tror jag inte att de känner till så

Spelar du nåt instrument

Nää inte jag (skratt)

Nää men du lyssnar på, lyssnar du annars mycket på den här stilen av musik

Joo absolut jag lyssnar varje dag för att det är nånting som också gör att man känner sig lite på något sätt hemma när man är jag brukar säga och många känner också så att jag har två hem så i Finland och Bosnien och för att det man måste ju ha sina vad ska vi säga sina någonting fast jag var ung när jag kom, 17 år, och kanske jag hade inte lyssnat så mycket på det här musik men nu i dag så tycker jag att det gör att det är jätteviktig sak för mig att lyssna på de här sångerna

Precis jåå om vi går till bröllopen

[8:52]

Mm

Det skulle vara intressant att höra hur ett traditionellt bröllop ser ut i Bosnien, att är det som i Finland förr i tiden så kunde det ju pågå i tre dagar ett gammalt traditionellt silverbröllop som va det kunde vara i många dagar, i dag så det här så är det ju bara en dag ett bröllop, men hur ser det ut i Bosnien det här, är det

Det är nog faktiskt liknande just det här med hur många dagar, förut har det varit i två upptill tre dagar att bröllopet har varit idag är det kanske en, nog finns det folk också som firar tre dagar mera men i hela Bosnien och Hercegovina eftersom det är så mångkulturellt land så firas också bröllop olika seder och traditioner så det kan vara olika från stad till stad eller plats till plats, så det är också jätteintressant och just det här med hur många dagar så kan det också skilja sig hur många dagar blir

[10:05]

Hur är det när man som när man bjuder på bröllop där, förut här så var det ju att man bjöd hela byn på fest men i nuläget så är det ju som att man handplockar lite vänner och familj så här att, är det så också i Bosnien att hela byn är när det är bröllop så kommer hela byn eller är det mer handplockade

Mm det är ju förstås individuellt, alltid har det ju varit som du säger som här i Finland att hela byn är bjuden, nuförtiden faktiskt finns det mer än hälften också som gör på det sättet att man bjuder alla sina grannar släktingar och vänner så det kan vara upptill 500 personer som kommer på ett bröllop och fast det kan vara också vanliga som bestämmer att det ska vara bara för familj och släktingar så det är lite olika men att majoriteten tror jag lagar just att det är, att man bjuder många faktiskt

Precis jaa har du några fina minnen från några bröllop som du har varit med på

[11:13]

Joo faktiskt jag har varit kanske för fyra år sedan så har jag varit i Bosnien på ett bröllop och det var ju lite intressant eftersom det har ju ändrats också traditionen lite också efter kriget och allting hur det går till, nog klart att det finns åter ännu traditioner och seder från förr men det har ju ändrats lite annorlunda förr var ju mera till exempel att man gjorde det här bröllopet hos brudgummens föräldrar på deras mark och i deras eget hus medan nu kan det vara på restauranger och stora eller hotell och stora platser under tält och så där för att det är jättemycket folk förstås, så fina minnen så tycker jag just den här gemenskap att på något sätt fast det är 500 personer som sitter där på något sätt så känner alla varandra fast man inte känner varandra det är ju från olika ställen man kommer och också så hittar man eget språk man pratar man är glad och jag tycker att det är jättefina och just det här med föräldrarna från båda sidor hur det kan vara också rörande just för den här mamman brudens föräldrar som lämnar den här handen till just brudgummen så det är ju lite en sån där inte sårande men lite ledsamt att de ger sin flicka typ som som ska giftas och förstås och det betyder också att hon flyttar till sitt eget hem

Ja precis

För att i våra familjer är det ju vanligt att våra barn bor med sina föräldrar ändå tills de gifter sig

Just det

Jåå nog klart att det finns och förekommer att folk flyttar på grund av barnen flyttar på grund av att de studerar och så där men det har varit mycket mycket vanligt att man bor med sina föräldrar

Jaa finns det något som är riktigt speciellt med era bröllop som är som skiljer sig era bröllop säg från någonting annat finns det nån riktigt kännpak ska vi säga

Det finns ju den här just den här punkten då man med då brudgummen med sin familj och alla så far med bilar och hämtar bruden till hennes hus och då brukar man ju tuta i bilar när man kör genom byn eller staden eller var man bor det tycker jag är lite speciellt och att alla bilarna är smickrade riktigt med fina blommor och rosetter och just brudens och brudgummens bil är bäst som smickrad och den går alltid först så det är en och sedan så tycker jag det är jättefin sak och det är också från ställe till ställe i Bosnien, när bruden kommer till den här brudgummens hus så väntar svärmor där och på somliga ställen så kan hon till exempel kyssa på handen som att hon visar respekt för svärmor men samma har vi säkert alla just det här att det är vanligast i tradition allstans just det här att brudgummen bär över den här tröskeln bruden över tröskeln så det tror jag det är väl i hela världen

Joo precis det här när man lyfter upp och går över

[14.44]

Joo och då finns det en till till exempel på somliga ställen så finns det att när bruden kommer så får hon ett litet barn så att hon ska hålla så att det betyder att det kommer mera mycket barn

Jaha

Så du förstår och samma sak så finns det också på somliga ställen att bruden kanske att svärmor har lagat en sån där bröd och att bruden tar att bruden den här bröd att bruden tar och biter så att det betyder som välstånd också i huset

Jaha okej det där man går över tröskeln så har man ju sett jättemycket i filmer, jag har ju sett bilder från era folkdräkter och du har ju en vi har inga, jag kommer att ta några bilder sen men för lyssnarna

nu så Senada sitter här med en väldigt fin folkdräkt på sig den är svart och så är den smyckad i guld runt och så har den som en vit inner- vad ska man

Som klänning med spets

Ja precis

Mm

Och så en duk med en

Joo en duk under och så det här heter **fes** för kvinnor så har jag också det finns skilda för männen

Det här är ju jättedetaljerat allting kan du som berätta lite

Joo det är ju också den här har jag faktiskt köpt åt mig när jag har varit någon gång i Bosnien för att jag ska ha då vi har olika träffar och så där så det är ju också som här i Finland att det är olika dräkter i olika städer olika byar så det skiljer sig också och plus det där att vi har det här är typiskt bosnisk dräkt men det finns ju också ortodox som har varit borta med oss och katoliker så de har också typiska skilda dräkter så det är jätte det finns massor massor med olika och också färger och som

Jåå det här så jag var och kikade lite så såg jag ju lite jätte som färgstarka också är det så att olika färger och olika dräkter så används till just olika tillfällen då som

Den här dräkten så kunde man använda till bröllop just den här förr i tiden då kunde man det är lite bättre dräkt då kunde man använda till bröllop och då fanns det ju jag vet inte om du har sett sådana där där kvinnorna har sådana där byxor som heter dimije och så har de sådana här västar också med guld och så har de det här, så de använde man lite mer vardagligt och också i folkdans och också den här men mera just de här som jag nämnde

Finns det också dräkter för just specifikt olika tillfällen som begravning och eller som

Nä inte riktigt nog vi har inte speciellt att vi använder det är mera vid folkträffar och så där men inte vid begravningar det finns ju förstås hos ortodoxa och katoliker att de har bara svarta kläder och säkert som här i Finland men inte hos oss bosnier

Om vi går in på dansen så den är ju nog helt annan än vår dans här, att kan du berätta lite olika typer av danser som finns i Bosnien, vilka vilken eller vilka är mest traditionella, vi har ju den här den här finska tangon så är ju kanske mest kända men åtminstone vad jag har sett när jag har sett något lite så den är ju kanske lite långt från tangon just den här bosniska kan du berätta lita om den här

[18:51]

Joo vi har ju vår kända den här dans folkdans så är ju den här kolo där man dansar i en ring och ganska hög tempo och man det finns ju också olika stilar av det här och som sagt bosniska ortodoxa och katolik katolska och men när en bosnare bor i Bosnien så känner man till alla de här men man vet också skillnad på just de här den här speciella dans kolo som heter och det dansar man vid olika tillställningar vid olika fester och också vid bröllop och sedan så dansar man ju också vanligt som här i Finland att man kan dansa tango eller vilken som helst dans men just den här kolo är mera känd som traditionell dans för Bosnien och Hercegovina och som sagt på olika också fast Bosnien är så tre gånger mindre än Finland så ändå så finns det på olika platser massor med olika just som vi sa folkdräkter och också just den här på vilket sätt man dansar den här kolo men alltid högt tempo

Okej jåå så alla har en liten tvist på det vart än man far i Bosnien

Joo

Jååjåå vilka situationer så dansar man det här i är det mest på är det folkfester eller

Det är folkfest och också vanliga fest och också vi bosnier vi är mycket positiva vi tycker mycket om fest och folklig fest och då just det här är viktigt för oss att vi kan dansa till vanlig folkmusik men då alltid måste vi ju ha i flera gånger just den här kolo att vi tar då får man lite mera tempo just det är ganska tufft (skratt) så joo men att det är just det där som är viktigt också för oss

[20:48]

Jåå jag såg det att det är ju som ingen det är ganska bra träningspass för det är ganska högt tempo

Joo det är det det är det

Jag har sett att man dansar mycket enskilt i just den här ringdansen men finns det också som någon form av pardans som här i Norden finns det alls

Nog klart vanliga pardanser men ingen speciell just det här att man kan säga att det här är från Bosnien utan mera som att man dansar som ett par med musik joo

Ja precis kan du alla kan du det här, dansar du själv också

Joo jag dansar men jag kan inte alla det är nog svårt (skratt) och inte tycker jag att man behöver kunna riktigt allt, huvudsaken är att man är med i den här ringen efter en kort stund så får man riktigt hur det går till och så är man med riktigt

Är det så att om man far runt till olika ställen så fast man kan sin egen dans så lär man den där tvisten på den där andra

Joo nog lär man sig fast det kan vara ibland kan det kännas jättesvårt men att nog lär man sig

Joo vi kan gå iväg till maten, kan du berätta om det här bosniska köket, att vad är det som är kännspekt med det köket? Finns det någonting som du kan säga att är speciellt bosniskt?

[22:20]

Joo, egentligen med det här bosniska köket så är ju förstås hemligheten att man lagar allt i lugnt tempo och långsamt så därför är det ju just det här smaken därför så bra och god just på grund av att man lagar precis allt i en lugn tempo ingen stress ingenting och det ska lagas just den här sortens mat i lugnt tempo att till exempel att grönsaker måste kokas på ett visst sätt och kött måste lagas och den ska vara kanske tillsammans, sedan använder vi ju mycket grönsaker i vår mat och då blandar vi det också med olika kötträtter till exempel med kyckling nötkött använder vi mycket lamm i vårt kök och med kryddor så är ju mest vitlök peppar det är inte så stora vad heter det kryddor vi lägger i men ändå får man ju den här smaken eftersom det kokas på ett visst sätt som långsamt och lugnt så det är ju vad sa jag vitlök peppar salt och lök och vi har röd paprika, det är det mest som vi använder

Just det så det är det som är hemligheten som just med långkok egentligen

Joo det är det och på ett sånt där fint sätt vi brukar säga att man ska inte ha bråttom utan man tar tid och lagar det också med kärlek just den här rätten så

Jaa vad skulle du säga att vad som skiljer sig det bosniska köket med det nordiska, förstås så kanske det här med långkok är väl kanske ett, finns det något mer som du märker att är som största skillnaden mellan

[24:11]

Jo det finns faktiskt, vi äter ju mycket mera vetemjöl i våra bakverk vi äter mycket mera kanske sådan här fet mat (skratt) som man lägger och använder i vår matlagning och så förstås mycket mera kött och rent kött så äter vi ju så att och just som sagt lamm och nötkött och kyckling

Jaa så det är som inte alls egentligen någon snabbmat som är

Egentligen inte det finns ju faktiskt restauranger och det finns ju men på något sätt så har det alltid varit att vi jag brukar säga och jag känner många som säger att jag blir mätt på mitt bosnisk mat jag kan inte bli mätt av en hamburgare eller en pizza eller så där att man blir så där att som säkert i Finland att man behöver stadig mat för att man ska vara

Att man orkar

Joo att man orkar och nog klart att vi har mycket grill just när man far ut på restauranger och hemma också så nog finns det mycket grillat kött och just den här speciella och traditionella maträtten så är ju den här cevapi jag vet inte om du har hört och just med malet kött man lagar på ett visst sätt och sedan grillar man med det här pitabröd och det är jättegott och jättepopulärt i hela Bosnien och till exempel Banja Luka och huvudstad Sarajevo och så finns det en stad Travnik och det är kända platser där de lagar på sitt eget sätt, Banja Luka har sin egen, Sarajevo har sin egen och Travnik har sin egen så

Okej

Så det är ju tre kända ställen

Vilken är det din favorit bosniska rätt

Det är faktiskt kåldolmar har vi ju också som i Finland fast vi lagar med surkål och med ris och malet kött och så brukar vi lägga lite i nötkött som är torkat det tycker jag är gott det är också vår traditionell maträtt så det tycker jag men sedan finns det ju burek om du har hört jag vet inte

Burek har jag hört

[26:26]

Joo burek och så finns det ju andra också de här liknande burek med ost också med potatis och mm

Joo en sista fråga du som har bott så länge här i Finland och har som synvinklar från båda kulturerna om vi pratar så där kulturerna generellt att finns det någonting som du skulle vilja ta in från den bosniska kulturen i den finska kulturen och tvärtom

Joo i Finland ska man kunna ta in mera vår den här positivitet och att vi bosnier lever från dag tills imorgon vi stressar inte så mycket över vad som händer om två tre dagar utan vi tar från dag till dag

vi lever ibland är det kanske inte bra att leva på det där sättet, men däremot så skulle vi också ta lite från Finland just det här att man har de här rutinerna och den här planering, så jag tycker att båda två är bra på något visst sätt men mera kanske positivitet mera att slappna av i den här att finländska samhället ska kunna slappna av mindre regler, okej regler så måste följas det är ju okej, men att man känner idag att det är mera och mera regler och att det är nästan accepterat av hela samhället så det, men av finländska kulturen så tycker jag också då just det här att vi tar mera just den här också lugnet och just det här att njuta av naturen det tycker jag är jättefint att finländarna njuter av varje bit av sin egen natur som de har i Finland och de har jättefin natur vi har också i Bosnien och i stället för att vi ska betala för att vi fartill Österrike eller nånstans så har vi jättemycket i Bosnien som vi kan besöka och njuta av där och just det här att tänka mer på sin egen hälsa vet du det här som i Finland så tycker jag att finländare är jätteduktiga att tänka på sin egen hälsa och också tar hand om varandra fast man, vi har ju också vi bor ju i kollektiv mera vi från Bosnien och vi också tar hand om varandra men jag märker också i Finland att man är mån om varandra fast man inte känner varandra det tycker jag också är jättefin sak

Tack så mycket

Tack själv det gick fort (skratt)

Tack

(Jingel)